

familiers samlede, gennemsnitlige Aarsindtægt ved Arbejde for andre har været: for Fæstehusmanden mellem $\frac{1}{2}$ og 1 Td. Land en aarlig Indtægt af 225 Kr. og for de tilsvarende Lejehusmænd 318 Kr.; for Fæstehusmænd mellem 1 og 2 Tdr. Land 206 Kr. og for Lejehusmænd 299 Kr., og for Fæstehusmænd mellem 2 og 4 Tdr. Land 152 Kr. og for Lejehusmænd 254 Kr. Det ses altsaa, at paa Ejendomme af samme Størrelse have Lejehusmændene en Aarsindtægt af omtrent 100 Kr. mere end Fæstehusmændene. Nu kan man naturligvis dertil sige, at det beviser ikke noget; thi Fæstehusmanden kan i en ganske anderledes Grad anvende sin Arbejdskraft paa sin egen Lod, hvorved han i Virkeligheden faar en større Aarsindtægt end Lejehusmanden, Ja, det er der ikke Tvivl om, men der skal dog ikke saa lidt til paa disse smaa Jorder af $\frac{1}{2}$ —2 Tdr. Land for at faa Hundrede Kroner mere ud af dem om Aaret. Man vil maaske ogsaa sige, at Brugsafgiften er større af Leje- end af Fæstehuse. Ja, det er den ganske vist, det fremgaar af den nævnte Statistik, at Brugsafgiften for et Hus paa $\frac{1}{2}$ —1 Td. Land er for Fæstehusmanden 27 Kr. og for en Lejehusmand 45 Kr.; for Huse paa 1—2 Tdr. Land er det henholdsvis 42 og 59 Kr., for Huse med 2—4 Tdr. Land 48 og 67 Kr., og for Huse med 4—8 Tdr. Land 63 og 80 Kr. Men der maa man tillige tage Hensyn til, at i de aller fleste Tilfælde har Lejehusmanden en stor Del af Arbejdskraften paa sin Jord gratis, idet der i Kontrakten eller i Bestemmelsen om Leje er fastslaaet, at Lejehusmanden af Manden paa Gaarden skal have en vis Hestekraft til Dyrkning af sin Jord. Jeg tror derfor ikke, at Lejehusmændene i Virkeligheden sidde saa meget daarligere i det, naturligvis sidde de daarligere i det i Øjeblikket, fordi de ikke have nogen Ret til at faa Erstatninger for de Forbedringer, de have foretaget.

Ligesom den sidste ærede Taler kan jeg i alt væsentlig tiltræde Bestemmelserne om Erstatning, jeg finder det fuldt ud rimeligt og retfærdigt, at derydes en saadan Erstatning, og det glæder mig, at ogsaa Ordføreren i det andet Ting anerkendte, at Erstatningsspørgsmaalet i og for sig er det væsentlige. Han udtalte nemlig ved Iste Behandling — det findes i Folketings Tidende Sp. 1994: „Erstatningsreglerne, som vist af enhver maa anses for at være det væsentlige i det foreliggende Lovforslag, havde den højtærede Landbrugsminister jo ikke noget imod, at

vi fik gennemførte.“ Altsaa er det ogsaa i Folketinget anerkendt, at Erstatningsreglerne ere det væsentligste. Jeg haaber derfor, at vi skulle kunne komme til Ende med denne Sag, selv om der skulde komme nogle Vanskeligheder med Hensyn til § 1. — Jeg maa med Hensyn til Erstatningsreglerne sige, at der er enkelte Ting, som ikke tiltale mig. Det hedder nemlig i § 2: „Endvidere tilkommer der Lejeren Erstatning, naar han ved Aflevering af Huset bevislig har nedlagt mere eller kostbarere Saasæd eller Frø i Jorden, end der er overleveret ham.“ Jeg tror, det kan volde Vanskeligheder at bestemme, naar en Aarrække er gaaet, hvor forholdsvis kostbar Sæd og hvor godt Frø der har været nedlagt. Naar man skal overlævere en Mand et Hus, hvis Jord er tilsaaet, er det meget vanskeligt at komme til Klarhed over dette Forhold. I det hele finder jeg dog, at Erstatningsreglerne ere saaledes, at man kan gaa ind paa dem. Jeg haaber derfor ogsaa, at man kan komme ud over de Vanskeligheder, § 1 maatte forvolde, og snaarest mulig komme til Ende med Sagen.

Brun: Saaledes som dette Forslag nu i Aar foreligger, efter at det i en lang Række af Aar har været behandlet i det andet Ting og et Par Aar i dette, forekommer det mig, at det fremtræder i en ganske overordentligt forbedret Skikkelse; thi, som det allerede er sagt af ærede tidligere Talere, er det vanskeligste Punkt, det 12-aarige Lejemaal, nu ganske ude af Lovforslaget. Det var ogsaa for mig det, som gjorde mig mest betænkelig ved Lovforslaget. Dette er jo i sig selv et Forsøg paa at støtte den mindre velstillede Del af Befolkningen, særlig den, som maa siges at være uheldigst stillet af hele Landets Arbejderbefolkning, idet vore Indsiddere og Lejehusmænd, Arbejderne paa Gaardene, som Forholdene nu ere for Landbruget, ere de lavest lønnede Arbejdsklasser her i Landet. Kunde man derfor gennem Lovgivningsmagten komme dem til Hjælp, vilde det være et ganske overordentligt godt og heldigt Skridt. Saaledes som Lovforslaget nu fremtræder, delt i 3 forskellige Afsnit, som i og for sig slet ikke have noget med hinanden at gøre, kan der naturligvis ogsaa være Betænkeligheder ved det, og disse ere allerede til dels komne til Orde hos tidligere Talere. Ogsaa hos mig er Betænkeligheden stærkest over for § 1 i første Afdeling. Man vil her atter indføre Tvang paa Jord. Medens man ellers for Tiden søger at fri-